

Frases populars

Frases populars

"Ens amenaçava rondinant
que si no fèiem bondat s'aturaria
a Hostalric a fer el vermut
i tot seguit tocava la botzina
en senyal que ell era l'amo"

AGUSTÍ CASANOVA I MASFERRER

Totes les llengües estan curulles de dites, refranys, sentències, frases fetes i se'n troben de tots colors, per totes les situacions, fins en el mateix idioma alguns adagis són conceptualment

contradictoris entre si i segons l'ocasió s'empra un o l'altre: "feina fuig, mandra no em deixis", "santa mandra gloriosa ens guardi de treballar, que els dies són per jeure i la nit per descansar" proposen dedicar-se a la vagància i no fer les coses quan toquen, per contrast: "feina feta no té destorb", "el que puguis fer avui no ho esperis fer demà", "qui matina, fa farina" "qui matineja més temps feineja", "qui de jove no treballa de vell dorm a la palla" suggereixen la necessitat de ser diligents en el treball i no ajornar les tasques obligatòries (en el català he trobat molts més refranys lloant la feina que no a la peresa, mare de la pobresa).

"Cal anar amb el cor a la mà", mentre que "a boca tancada no hi entren mosques" o "llengua muda, mai fou batuda", "millor la que es calla que la que es diu", la primera apel·la a la sinceritat i franquesa, en canvi, les altres a la prudència i la reserva oral, suggereixen la conveniència de guardar-se una poma verbal a la faixa. Bé podria seguir amb múltiples i variats exemples, perquè hi ha de tot, uns elogien l'església i els clergues, la moral, el senyoriu, la noblesa, la burgesia, etc. i altres ho maldien. Aquí apporto un reguitzell d'expressions de quan érem petits, que em fan molta gràcia, que han desaparegut de la parla actual tan contaminada per barbarismes i per frases fetes adoptades d'altres llenguatges. Un mostrari de locucions sovintejades, abans, en la comunicació col·loquial, caigudes totes en desuetud.

Una de les frases fetes que més amablement recordo del temps que jugàvem al carrer és aquesta: "repenja't amb el que t'has menjat", que s'aplicava quan un nen abusivament es recolzava damunt d'un altre. "Si rentat no marxa és un forat" es deia quan un nen descobria una taca en la camisa de mudar d'un altre. "Et faré veure la padrina" la fèiem servir molt quan ens barallaven (patir un dolor molt fort) i com que la padrina d'en Lluís, dona malagrosa i desairosa, ens feia por, la frase tenia una amenaça versemblant quan un nen la proferia. "Qui et va guarnir!" o "Qui et va fornir", una exclamació tan admirativa, reprovadora, com inquisitiva; figurava ser una pregunta a algú per saber qui l'havia proveït amb tanta agudeses mental, enginy artístic o malvolença.

També quan ens queien els mocs i fèiem soroll en estirant-los cap enlaire aspirant amb la força del nas, que ens delatava, els grans ens corregien: "Muntanyes amunt!, Muntanyes amunt!". Era un advertiment perquè aprenguéssim a fer servir el mocador. Si en un àpat "fangava" (un mot extraordinàriament gràfic emprat en moltes llars) tot remenant i capgirant la vianda sense parar (a casa la vianda la representaven les verdures), sempre el pare m'amenaçava que si no m'ho acabava em portaria a "can Patiràs" de Sant Marçal del Montseny, una casa pagesa on es passava molta fam. Aquesta forma d'estimular a menjar era habitual en totes les llars; el que canviava era la casa (que solia ser un mas lluny del poble amb una llegenda miserosa paorosa).

Dormia en una habitació al costat de la dels meus pares i molts matins em despertava el pare que exclamava, no

sé si alegre o protestatari: "Ai senyor, senyor, quant roba i poc sabó i tan neta que la volen". Em desvetllava somrient. Una de les frases més repetides de la mare "l el dimoni que estosseguí" que aplicava quan anàvem a fer una cosa gratificant, que ens agradaria molt, com un bon àpat mofant-se del diable ja que tant si li agradés com no feríem el que voldríem. "Mal no facis mal no prenguis" i "No vulguis per ningú, el que no vulguis per tú" ho deia sempre als meus germans i a mi quan sortíem de nit de xerinola.

Un meu oncle molt simpàtic i culte, aficionat als refranys i a les cites erudites, de qui en vaig aprendre un munt, sempre que em veia fer badalls afirmava: "El badall no pot mentir, o té gana o ganes d'anar a dormir". Foren pronunciades per ell aquestes: "Tenir més "cuento" que en Calleja" (en Calleja era un cèlebre narrador de contes i faules) que la pronunciava per desqualificar un bordegàs fantasiós, "Déu mos guardi d'un ja està fet", "El preu no fa la cosa", "A la taula i al llit al primer crit". "Fes el que jo dic, però no facis el que jo faig", "Ei, que hi ha roba estesa".

Durant uns anys hi havia un metge en el poble, conegut com el senyor Bufanda perquè sempre en portava una embolicada al coll. Molt amable i no mantenia distàncies amb la gent com feien els dos apotecaris. Com que érem una família nombrosa qui no tenia un all tenia una ceba; sempre s'acomiadava amb la frase: "Qui menja sopes se les pensa totes".

"Aquesta noia és més sentida que una llufa", deia una masovera per referir-se a la seva pròpia filla, una llepafils i cosona, a la qual, segons la mare, no se li podia dir res perquè es contrariava a l'acte. "Vaig a canviar l'aigua de les olives" ho anunciava sonorament el conductor d'un autobús, que feia el dissabte el trajecte Girona-Arbúcies. Un bon home, de mal nom "matavella". Un cop al volant proclamava: "Ja podem continuar, vaig més alleugerit". Algun cop els joves protestàvem perquè es parava a fer el toc en algun mas, després d'ajudar la mestressa a descarregar els cistells. Li recriminàvem que volíem arribar a casa perquè teníem gana. Ens amenaçava rondinant que si no fèiem bondat s'aturaria a Hostalric a fer el vermut i tot seguit tocava la botzina en senyal de que ell era l'amo. Tots rèiem. Érem tan feliços llavors, qualsevol cosa ens feia gràcia.

Font del document: http://www.diaridegirona.cat/opinio/2013/07/24/frases-populars/627574.html?utm_source=rss